

Butlletí de Prevenició d'Errors de Medicació

de Catalunya

Vol. 21, núm. 2 · abril – juny 2023

Butlletí de
**Prevenició d'Errors
de Medicació**
de Catalunya

- Marques de gamma. Un problema d'apantallament.
- Cas clínic. Xarxa de Farmàcies Sentinella de Catalunya.

Marques de gamma. Un problema d'apantallament.

Guillermo Bagaría. Vocal de l'Oficina de Farmàcia del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona.

Introducció

En l'àmbit de la farmàcia comunitària existeixen dos tipus de medicaments, aquells que requereixen recepta mèdica per a la seva dispensació i aquells que són d'indicació farmacèutica i no estan subjectes a prescripció mèdica. La normativa permet fer publicitat d'aquests últims i els laboratoris farmacèutics desenvolupen campanyes de marxandatge amb l'objectiu d'adquirir reconeixement, notorietat i imatge per tal d'incrementar les vendes d'aquest tipus de medicaments.

Els costos derivats de la publicitat constitueixen una de les partides més importants de les empreses ja que una marca reconeguda per la societat, un cop posicionada, té un gran valor comercial. Per la reducció d'aquests costos i la millora de la rendibilitat, les empreses aprofiten la força d'una marca ja coneguda per associar nous productes sota la mateixa denominació, fet que assegura el reconeixement i l'acceptació del nou producte en el consumidor.^{1,2} Alguns exemples quotidians són la Coca Cola, Nestlé o Procter & Gamble, que desenvolupen extensions de marca dins d'una marca coneguda.

Aquesta estratègia, comuna en els productes de consum, s'estén també a l'àmbit farmacèutic i, per tant, es poden generar **errors de medicació (EM) derivats de la confusió en la descripció dels medicaments**. Per tot això, l'objectiu d'aquest butlletí se centra en l'anàlisi de la situació actual respecte a les **marques de gamma**, en la seva problemàtica i en les estratègies de prevenció dels EM que se'n deriven.

D'acord amb el Reial decret legislatiu 1/2015, de 24 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de garanties i ús racional dels medicaments i productes sanitaris, l'assignació del nom d'un medicament ha d'estar autoritzada per l'Agència Espanyola del Medicament i Productes Sanitari (AEMPS), que

estableix que aquest ha de permetre ser identificat correctament i ha d'evitar qualsevol tipus d'error sobre la seva composició o les seves propietats terapèutiques o confusió amb altres medicaments, productes sanitaris, cosmètics o aliments.³ El nom d'un medicament, doncs, ha de ser únic, ha d'incloure la dosi del medicament, la seva forma farmacèutica i, si escau, la sigla EFG (especialitat farmacèutica genèrica). S'admet igualment, l'ús de qualificatius que afegixin informació sobre les característiques del medicament o que aportin alguna diferència que ajudi a identificar i seleccionar el medicament i així minimitzar el risc d'errors.

El nom d'un medicament té l'estructura següent:

*Denominació + dosi + qualificatiu (opcional)
+ forma farmacèutica + sigla EFG (si escau)*

L'AEMPS admet l'ús de les denominades "marques de gamma",⁴ que es defineixen com el nom compartit per un grup de medicaments no subjectes a prescripció mèdica que poden diferir en la seva composició en principis actius, les seves dosis, la seva forma farmacèutica o les seves indicacions terapèutiques, i que requereixen un qualificatiu (que defineixi la seva acció terapèutica, el principi actiu o la seva composició) o un sufix per a la seva diferenciació i identificació per part del pacient.

Les marques de gamma poden ser de tres tipus:

1. Marca de gamma buida. Comparteix un nom comú de fantasia per a tota la gamma. Les diferents marques de gamma difereixen en la seva composició i els medicaments de la gamma es distingeixen mitjançant un qualificatiu. A la taula 1 se'n poden veure uns exemples.

Taula 1. Exemples de medicaments que constitueixen una marca de gamma buida

Nom comú de fantasia	Qualificatiu	Composició
Iniston	Antitussigen	Dextrometorfan
Iniston	Mucolític	Acetilcisteïna
Iniston	Antitussigen i descongestiu	Dextrometorfan + pseudoefedrina
Iniston	Expectorant	Guaifenesina

2. Marca de gamma amb contingut. El nom de fantasia està associat a una composició determinada de principis actius i la resta de medicaments de la gamma mantenen aquesta composició comuna a tots ells, però hi afegeixen algun altre principi actiu que els diferencia de la resta. Aquesta diferent composició qualitativa en principis actius queda també plasmada afegint-hi un qualificatiu. A la taula 2 se'n poden veure uns exemples.

Taula 2. Exemples de medicaments que constitueixen una marca de gamma amb contingut

Nom comú de fantasia	Qualificatiu	Composició
Couldina	Complex	Clorfeniramina + Fenilefrina + AAS
Couldina	Ibuprofèn	Clorfeniramina + Fenilefrina + Ibuprofèn
Couldina	Paracetamol	Clorfeniramina + Fenilefrina + Paracetamol

3. Marca de gamma d'arrel. Comparteixen una arrel comuna no relacionada amb cap composició i s'afegeixen prefixos o sufixos per diferenciar l'acció o indicació dels diferents medicaments de la gamma. A la taula 3 se'n poden veure uns exemples.

Taula 3. Exemples de medicaments que constitueixen una marca de gamma d'arrel

Nom comú de fantasia	Qualificatiu	Composició
Cinfatós	-	Dextrometorfan
Cinfamucol	-	Acetilcisteïna
Cinfamar	-	Dimenhidrinat
Cinfagrip	-	Clorfeniramina + Fenilefrina + Paracetamol

Aquesta classificació evita que existeixin dos medicaments amb el mateix nom i diferent composició pel que fa a principis actius.

Situació dels medicaments no subjectes a prescripció mèdica

El responsable de l'autorització de la posada en el mercat d'un medicament no subjecte a prescripció mèdica és l'AEMPS. La comercialització d'aquests

medicaments va vinculada a una denominació i a l'assignació d'un codi nacional únic per a cada medicament, que en permet la identificació inequívoca; i tots els medicaments, productes sanitaris, efectes i accessoris finançats es llisten en el nomenclàtor del Ministeri de Sanitat. El Consell General de Col·legis Oficials de Farmacèutics (CGCOF) és l'organisme responsable de l'assignació dels codis nacionals per a productes de parafarmàcia. La seva base de dades es denomina "**BOTPLUS**". Aquesta recull el nomenclàtor del Ministeri i els productes de parafarmàcia.

Actualment existeixen 1.784 medicaments dels quals es pot fer publicitat llistats a la base de dades BOTPLUS del CGCOF, que són d'indicació farmacèutica, és a dir, no requereixen recepta mèdica per a la seva dispensació. La taula 4 mostra l'anàlisi de la base de dades per a la detecció dels diferents usos de marques de gamma per arribar a les distribucions corresponents.

Taula 4. Tipus de marques de gamma en el nomenclàtor

<p>Dels 1.784 medicaments dels quals es pot fer publicitat, 630 formen part d'una marca de gamma (35%). D'aquests 630 medicaments:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ El 30% són de gamma buida. ✓ El 25% són de gamma amb contingut. ✓ El 45% són de gamma d'arrel.

A continuació, es mostra un cas clínic real d'error de medicació relacionat amb les marques de gamma, rebut a través de la Xarxa de Farmàcies Sentinella.

CAS CLÍNIC

El 12 de maig de 2022 una oficina de farmàcia de la Xarxa de Farmàcies Sentinella de Catalunya va notificar un EM de gravetat B (error produït i detectat abans d'arribar al pacient) causat per una duplictat terapèutica. El pacient que acudeix a la farmàcia demana Frenadol® complex sobres i Cinfatós comprimits. En el moment de la dispensació el farmacèutic detecta que els dos medicaments contenen dextrometorfan com a principi actiu i explica al pacient que no se'ls pot prendre a la vegada. D'aquesta manera, evita que l'EM arribi al pacient.

Anàlisi de riscos

El risc principal en les marques de gamma recau en la possibilitat que es produeixi una confusió entre els noms dels medicaments. Aquesta confusió no és tan probable que es produeixi si el nom del medicament resulta prou diferenciat de la resta de medicaments de la marca de gamma, però existeix la possibilitat que el nom de la marca tingui prou rellevància com per apantallar el qualificatiu que distingeix el medicament i es produeixi un error en la prescripció, dispensació o selecció del medicament. La taula 5 mostra l'exemple de Cinfatós, un xarop per a la tos dels laboratoris CINFA que té diferents presentacions dintre de la seva marca de gamma amb contingut.

Taula 5. Cinfatós, el xarop dels laboratoris CINFA per a la tos

Nom del medicament	Qualificatiu	Composició
Cinfatós		Dextrometorfan
Cinfatós	Complex	Dextrometorfan + Paracetamol + Pseudoefedrina
Cinfatós	Descongestiu	Dextrometorfan + Paracetamol + Triprolidina
Cinfatós	Expectorant	Dextrometorfan + Guaifenesina
Cinfatós	Nit	Dextrometorfan + Difenhidramina

En aquest exemple es pot observar que dins d'una marca de gamma amb contingut tenim diferents presentacions i, en aquest cas, el qualificatiu que forma part del nom del medicament ajuda a identificar-ne la indicació. En el moment de la dispensació, és fonamental que s'especifiqui o es demani concreció del qualificatiu quan el pacient sol·licita la medicació per garantir que s'identifica correctament el medicament.

És fàcil que la sol·licitud del medicament quedi supeditada al nom comercial, sense que el pacient especifiqui la resta de la informació de tal forma que per identificar el medicament el nom de la marca pot semblar suficient per al pacient i el dispensador, però que l'un i l'altre interpretin coses diferents. Caldria que en la dispensació es verificués la referència que es demana, ja que hi pot haver problemes

d'intolerància, al·lèrgia a principis actius o interacció amb altres fàrmacs.

■ Recomanacions

Les recomanacions abasten diferents àmbits. D'una banda, cal recomanar als laboratoris farmacèutics l'**elecció de marques de gamma i qualificatius que siguin prou distintius** per minimitzar els possibles errors en la dispensació. Igualment, seria recomanable que els medicaments de gamma **incorporessin elements diferencials en el cartonatge** perquè es poguessin distingir entre ells amb claredat.

Així mateix, les autoritats sanitàries haurien de definir uns criteris que remarquessin i donessin **més visibilitat a la informació plasmada als qualificatius**.

D'altra banda, es recomana als professionals sanitaris, fonamentalment a aquells implicats en els processos de dispensació dels medicaments, que extremin les precaucions i que **demanin al pacient informació sobre el medicament sol·licitat** (l'ús que en farà, la seva composició, etc.). També seria una bona pràctica **incloure reclams en el lloc d'emmagatzematge dels medicaments afectats**, fent constar les diferents presentacions d'una marca de gamma.

■ Conclusions

És més probable que es produeixin errors en la dispensació d'un medicament si aquest presenta diferents marques de gamma i aquestes són de tipus

buit; i com més reconeixement tingui el nom de la marca comercial.

Generalment, aquests EM no acostumen a arribar al pacient però, en el cas que hi arribin i li produeixin un dany, s'han de notificar al [Centre de Farmacovigilància de Catalunya](#).

Els farmacèutics, conscients de les diferents varietats de productes dins de la mateixa marca, duen a terme una atenció farmacèutica proactiva que assegura la dispensació correcta del medicament i la seva adequació a les necessitats del pacient. D'aquesta manera, la seva intervenció professional garanteix l'ús segur dels medicaments.

■ Referències bibliogràfiques

¹ Universitat Camilo José Cela. ¿Qué es una marca paraguas? Madrid: Universitat Camilo José Cela; 2022. Disponible a: <https://mastermarketingdigital.org/que-es-una-marca-paraguas/>

² Apolo Propulsora de Marcas. Las Marcas Paraguas: Ventajas, Desventajas y Ejemplos. Algeciras: Apolo Propulsora de Marcas; 2022. Disponible a: <https://www.universoapolo.com/la-marca-paraguas/>

³ Agència Espanyola del Medicament i Productes Sanitaris. Guía para la aceptación de nombres de medicamentos de uso humano. Madrid: Ministeri de Sanitat; 2022. Disponible a: <https://www.aemps.gob.es/industria-farmaceutica/etiquetado-y-prospectos/guia-para-la-aceptacion-de-nombres-de-medicamentos-de-uso-humano/>

⁴ Agència Espanyola del Medicament i Productes Sanitaris. Estructura del nombre de un medicamento. Madrid: Ministeri de Sanitat; 2022. Disponible a: <https://www.aemps.gob.es/industria-farmaceutica/etiquetado-y-prospectos/estructura-del-nombre-de-un-medicamento/>

©2011. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut

Directora: Clara Pareja Rossell

Comitè editorial: Guillermo Bagaria, Eva Borrás, Ferran Bossacoma, Jordina Capella, Glòria Cereza, Cecilia Fernández, Anna M. Jambrina, Marta Leston, Neus Rams, Andrea Rocher i Juanjo Zamora.

Conflicte d'interessos. Els membres del comitè editorial declaren que no hi ha cap conflicte d'interès relacionat amb els continguts d'aquesta publicació.

Subscripcions. Podeu formalitzar la vostra subscripció al butlletí per mitjà de l'adreça de correu electrònic errorsmedicacio@gencat.cat, indicant-hi el vostre nom, cognoms i l'adreça de correu electrònic on el voleu rebre.

ISSN: 2013-3065

<http://medicaments.gencat.cat>